

MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT
POSTBUS 20350
2500 EJ DEN HAAG

Betreft: Reactie Raad van Ouderen op de Discussienota "Zorg voor de Toekomst" in het kader van de internetconsultatie.

Januari 2021

Geachte lezers,

De Raad van Ouderen maakt graag gebruik van de internetconsultatie over de discussienota "Zorg voor de Toekomst" door een bijdrage vanuit het **ouderenperspectief** te leveren.

Hoewel de Raad evenals de ouderenorganisaties zal worden betrokken bij de in de nota aangekondigde Dialoognotitie Ouderenzorg, vinden we het van belang om reeds nu enkele opmerkingen te maken. Dit omdat de Discussienota expliciet wijst op de **uitdagingen in de ouderenzorg** en diverse beleidsopties bevat die raken aan de (overgang in de) verschillende zorgdomeinen waar ouderen veelal mee te maken hebben.

De Raad van Ouderen wil in het kader van deze consultatie vooral **teruggrijpen op de verschillende adviezen** die hij inmiddels heeft uitgebracht omdat deze adviezen onverminderd van belang zijn voor het zorgstelsel en de nabije domeinen.

Algemeen

De Raad van Ouderen is ingenomen met het feit dat een duidelijke keuze is gemaakt om het beleid om te buigen van een ziektegericht beleid naar een beleid dat meer gericht is op gezondheidsbevordering en preventieve gezondheidszorg in het algemeen, en op de ouderen (55-60+ers) en mensen met (complexe) gezondheidsproblemen in het bijzonder.

De Raad van Ouderen acht het voor de Toekomst van de Zorg van belang dat gestart wordt vanuit het perspectief van de mensen, hun welbevinden en hun manier van leven en wonen. De Raad van Ouderen is zich ervan bewust dat het moed vergt om verder te kijken dan primair vanuit het huidige zorgstelsel en de financiële houdbaarheid ervan.

Gezondheid(szorg) kan je niet los zien van welzijn en wonen

De 'houdbaarheid van de gezondheidszorg' staat centraal. Door te starten vanuit het welbevinden van mensen en hun leefomstandigheden - waaronder hun woonsituatie in wijk of buurt - wordt een meer integrale benadering mogelijk en wordt ook samenwerking tussen de verschillende actoren bevorderd.

Een dergelijke meer samenhangende benadering vanuit het perspectief van de burgers zou naar de mening van de Raad van Ouderen ook in financieel en personeel opzicht kunnen lonen. De Raad ziet het louter aanbrenge van noodverbanden binnen het huidige stelsel als een risico. Het maakt het stelsel alleen maar nóg complexer en onoverzichtelijker met alle, ook voor de burger, materiële en immateriële kosten van dien.

Vanuit dit vertrekpunt adviseert de Raad van Ouderen om bij het ontwikkelen van toekomstbestendige zorg bijzondere aandacht te besteden aan de volgende aspecten:

- De relatie tussen **zorg, wonen en welzijn**: het integraal kijken naar hoe deze zaken bijdragen aan de gezondheid in de breedste zin van het woord. Gezondheidszorg is meer dan medische zorg! Dat betekent

een duidelijke keuze voor een integrale benadering van welzijn en (preventieve) zorgverlening waarbij uitgegaan wordt van het concept "Positieve Gezondheid".

- Vastleggen dat de preventieve zorg een integraal onderdeel is van de beoogde netwerkzorg op basis van Wpg, de Wmo, de Zvw en de Wlz.
- De beleidsontwikkeling en uitvoering van het gezondheidsbeleid en de preventieve zorg, op landelijk en (regionaal)lokaal niveau, moet uitgaan van de verplichte 4 jaarlijkse gezondheidsbeleidsnota conform de Wpg. Hierbij is van groot belang dat uitdrukkelijk aandacht wordt besteed aan een verdere uitwerking van de rol, de (wettelijke)taak en verantwoordelijkheid van de gemeenten, de GGD, de zorgprofessionals op alle niveaus en de zorgverzekeraars.¹
- Het uitdrukkelijk betrekken van de (oudere) burger bij de ontwikkeling en de uitvoering van het gezondheidsbeleid en de preventieve zorgverlening op alle niveaus. Dit is zeker ook op regionaal en lokaal niveau van belang, tot op wijk- en buurniveau. Dit kan via maatschappelijke (ouderen)organisaties, via (lokale) adviesraden of via de individuele weg. Zo wordt de leefwereld verbonden met de systeemwereld. Dit heeft veel meer aandacht en actieve ondersteuning nodig².
- Iedereen die werkzaam is op dit terrein moet ondersteund worden om een passende kijk en handelingswijze te (door)ontwikkelen, om te denken en te werken vanuit het perspectief van de (oudere) burger of patiënt.

Op basis van reeds door de Raad uitgebrachte adviezen vraagt de Raad daarnaast aandacht voor de volgende aspecten:

- Zie ouder worden als een volwaardige levensfase, met een volwaardige rol voor ouderen in de samenleving³.
- Voorbereiden op ouder worden is een gezamenlijke taak van ons allen, de hele samenleving. Bevorder en faciliteer programma's voor burgers/patiënten gericht op bewustwording van verantwoordelijkheid voor eigen welzijn, gezondheid en leefstijl⁴.
- Ook 'kwetsbare' ouderen kunnen zingeving ervaren en een bijdrage leveren aan het welzijn van anderen⁵.
- Voorbereiden op het levenseinde vraagt ruimte en ondersteuning voor huisartsen en betere informatievoorziening aan ouderen⁶.
- Maak persoonsgerichte en geïntegreerde zorg voor ouderen mogelijk via wijkgerichte ouderenzorg⁷.
- Besteed ook aandacht aan het sociale netwerk van de ouderen, met name de mantelzorgers.
- Zorg voor ruimte voor voldoende gevarieerde woonvormen en ouderenvriendelijke wijken⁸.
- Zorg via regionale planning voor voldoende verpleeghuiszorg, in het bijzonder door een verscheidenheid aan (kleine) woonvoorzieningen met verpleeghuiszorg tot stand te brengen⁹.
- Zorg dat ouderen ondersteund worden om goed met ICT te kunnen omgaan en zie dit niet als vanzelfsprekendheid. En zorg dat goede zorg en ondersteuning geborgd blijft als ICT oplossingen niet (meer) passen¹⁰.

¹ <https://www.beteroud.nl/beteroud/media/documents/RvO-Ongevraagd-advies-Gezondheidsbevordering-Ouderen.pdf>

² <https://www.beteroud.nl/beteroud/media/documents/RvO-advies-Betrekken-van-Ouderen-juni-2020.pdf>

³ https://www.beteroud.nl/beteroud/media/documents/Advies_Raad_van_Ouderen_campagne_herwaardering_ouderen.pdf

⁴ <https://www.beteroud.nl/beteroud/media/documents/Advies-RvO-Vorbereiden-op-Ouder-worden.pdf>

⁵ [https://www.beteroud.nl/beteroud/media/documents/Advies-RvO-Zingeving-november-2019-\(003\).pdf](https://www.beteroud.nl/beteroud/media/documents/Advies-RvO-Zingeving-november-2019-(003).pdf)

⁶ <https://www.beteroud.nl/beteroud/media/documents/RvO-Advies-Vorbereiden-op-het-Levenseinde-sept-2020.pdf>

⁷ <https://www.beteroud.nl/beteroud/media/documents/Advies-Langer-zelfstandigwonen-met-zorg.pdf>

⁸ Idem

⁹ Idem

¹⁰ <https://www.beteroud.nl/beteroud/media/documents/RvO-advies-ICT-hulpmiddelen-in-zorg-en-welzijn-Juli-2020.pdf>

Tot slot

Er wordt veel gevraagd van de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van de burger en de inzet van zijn of haar sociale netwerk. In veel gevallen uitstekend. Maar de Raad vraagt aandacht voor het feit dat deze benadering niet voor iedereen goed uitpakt; omdat niet alle burgers over voldoende hulpbronnen, vaardigheden en capaciteiten beschikken. Dat geldt voor een groot deel voor migrantenouderen. Met andere woorden: houd rekening met het “doenvermogen” van de burger en faciliteer hen wanneer zich hiaten voordoen.

De Raad van Ouderen ziet deze reactie als een voorschot op haar reactie op de Dialoognota ouderen. De integrale benadering is voor ouderen daarbij essentieel.

We wensen u veel wijsheid en zijn bereid een en ander toe te lichten in het overleg met het Ministerie op 26 januari 2021 waar dan de direct betrokkenen bij de ontwikkeling van de Toekomst van de Zorg bij aanwezig zijn.

De Raad van Ouderen
